

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 201/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen häirinnästä, kiusaamisesta ja epäasiallisesta kohtelusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veera Ruohon /kok. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 201/2018 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy, jotta työpaikoilla, kouluissa, päiväkodeissa ja vapaa-ajalla tapahtuva häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu mukaan lukien kiusaaminen saadaan vähenemään,

millä tavoin hallitus varmistaa, että ihmiset saavat oikeutta eikä lain kirjain työturvallisuudesta ole työpaikkakiusaamisen osalta käytännössä kuollut kirjain, koska tilastojen mukaan vain ani harva uhri saa oikeutta itselleen ja

mikä on tilanne kansanedustaja Tiina Elovaaran (sin) yhdessä yli 100 muun kansanedustajan allekirjoittaman lakialoitteen osalta, jossa vaaditaan, että kouluissa kiusaaja joutuu vaihtamaan koulua eikä kiusattu, kuten nykytilanteessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen perustuslain (731/1999) mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Seksuaalinen häirintä ja epäasiallinen kohtelu rikkovat tätä perusoikeutta ja voivat aiheuttaa monia kielteisiä seurauksia erityisesti lapsen ja nuoren kehitykselle. Keväällä 2018 eduskunnalle annetuissa opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemassa hallituksen esityksissä huomioitiin lapsen ja nuoren suojaaminen väkivallalta, häirinnältä ja kiusaamiselta. Hallituksen esitys varhaiskasvatuslaiksi (HE 40/2018 vp) varhaiskasvatusympäristöä koskevaa säännöstä esitettiin tarkennettavaksi siten, että lasta tulee suojata kiusaamiselta, väkivallalta ja muulta häirinnältä. Vastaavaa säännöstä esitettiin myös hallituksen esityksessä lukiolaiksi (HE 41/2018 vp), jossa oppilaan oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön tarkennettiin.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus suojata oppilasta ja opiskelijaa seksuaaliselta häirinnältä ja epäasialliselta kohtelulta. Opetushallitus julkaisi keväällä 2018 oppaan seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Opas on tarkoitettu perusopetuksen koulujen ja toisen asteen oppilaitosten työn tueksi.

Hallitus käsitteli seksuaalista häirintää strategiaistunnossaan helmikuussa. Silloin päätettiin, että valtioneuvoston kanslia kerää kaikilta ministeriöiltä seksuaalisen häirinnän vastaiset toimet ja myös tulevaisuuden suunnitelmat tämän suhteen. Tätä kokonaisuutta työtetään nyt kevään ja

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 201/2018 vp

kesän aikana eteenpäin. Hallitus tiedottaa asiasta myöhemmin tänä vuonna. Tavoitteena on, että keskustelu seksuaalisesta häirinnästä ei lakkaa, vaan jatkuu ja johtaa pysyvään muutokseen yhteiskunnassamme.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työelämä 2020 –hankkeessa on tehty opas, joka sisältää tietoa seksuaalisesta häirinnästä sekä toimenpiteistä sen kitkemiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvobarometri 2017 tuottaa tuoretta tietoa seksuaalisesta häirinnästä. Seksuaalinen häirintä kuuluu Eu-roopan Neuvoston ns. Istanbulin sopimuksen kattamiin väkivallan muotoihin eli asiaa on seurattava ja tarvittavia toimia arvioitava. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmaan kirjattiin, että Tasa-arvobarometrin tulosten valmistuttua arvioidaan tarvittavia toimenpiteitä. Tasa-arvobarometri julkaistaan 15.6.2018.

Työturvallisuuslaissa (738/2002) kielletään sellainen häirintä, joka aiheuttaa työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa. Häirintää ennaltaehkäistään ja torjutaan ensisijaisesti työpaikoilla. Työnantajan tulee aktiivisesti seurata, esiintyykö työpaikalla häirintää, ja puuttua työpaikalla ilmenevään häirintään oma-aloitteisesti. Häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun estäminen on koko työyhteisön, työnantajan ja työntekijöiden yhteinen asia.

Häirintää koskevat säädökset ovat varsin kattavat. Työturvallisuuslaissa on säädetty sekä työnantajan velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin, jos työntekijöihin kohdistuu terveyttä vaarantavaa häirintää työssä, että työntekijöiden velvollisuuksista välttää muihin työntekijöihin kohdistuvaa terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää. Työsuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa työnantajan toimintaa. Mikäli arvioidaan, että työnantaja ei ole ryhtynyt lainsäädännön vaatimiin toimenpiteisiin häirinnästä tiedon saatuaan, työnantajalta selvitetään, milloin työnantaja on saanut tiedon epäilyistä terveyttä vaarantavasta häirinnästä, kuinka työnantaja on selvittänyt asiaa sekä mihin lopputulokseen työnantaja on päätenyt. Tilanteessa käytetään soveltuvia viranomaisohjauksen keinoja ja tarvittaessa tehdään asiasta ilmoitus poliisille.

Työsuojeluviranomainen antaa ohjausta ja neuvontaa valtakunnallisesta puhelinneuvonnasta ja verkkopalvelussa. Häirintää koskevia yhteydenottoja tuli puhelinneuvontaan vuonna 2017 noin 1500 kpl. Neuvonta on tuottanut tulosta, koska varsinaiseen valvontatoimintaan saakka tapauksia siirtyy varsin vähän. Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut vuonna 2016 yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa laaditun työsuojeluvalvonnan ohjeen häirinnän ja epäasiallisen kohtelun valvonnasta.

1.1.2020 aloittavassa valtion lupa- ja valvontaviranomaisessa (Luova) työsuojeluvalvonta tulee jatkossa toimimaan valtakunnallisesti. Valtakunnallinen toimivalta mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön ja toiminnan yhdenmukaisuuden. Tavoitteena on, että häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun valvonta tehostuu entisestään.

Lakialoitteessa (LA 81/2016 vp) esitettiin tehtäväksi lisäys perusopetuslain 6 §:än. Sivistysvaliokunta päätti (SiVP 103/2017 vp) keskeyttää lakialoitteen käsittelyn ja lähetti lakiesityksen ja siitä saadut lau-sunnot opetus- ja kulttuuriministeriölle. Sivistysvaliokunta edellytti, että lakialoitteeseen sisältyvät ehdotukset käsitellään ministeriön asettamassa kiusaamisen vastaisessa työryhmässä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 201/2018 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 24.11.2016 työryhmän pohtimaan kiusaamisen ehkäisemistä sekä koulujen ja oppilaitoksien työrauhan edistämistä. Työryhmän tehtävä kattoi varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen koulutuksen. Työryhmä tarkasteli lakialoitetta (LA 81/2016 vp) ja antoi kehittämis ehdotuksensa kiusaamisen ehkäisemiseksi ja työrauhan edistämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriölle 16.3.2018. Opetus- ja kulttuuriministeriö antaa eduskunnan sivistysvaliokunnalle selvityksen (HE 66/2013 vp) kevätkaudella 2018 lainsäädännön arvioinnin kasvatuksellisten ja kurinpidollisten keinojen sekä pois ottamiseen ja tarkastamiseen liittyvien toimivaltuuksien käytöstä sekä perusopetuslakiin (628/1998), lukiolakiin (629/1998) ja ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin (531/2017) esitettyjen kurinpitosuunnitelmien laadinnasta. Samassa yhteydessä ministeriö luovuttaa valiokunnalle työryhmän huomiot lakialoitteesta (LA 81/2016 vp).

Vastaus kirjalliseen kysymykseen on laadittu yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sen toimialaan kuuluvien asioiden osalta.

Helsingissä 8.6.2018

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila